תניא נמי הכי. פי׳ כמו שמתרץ רב פפא דילושת גר אקילו בה רבנן דאילו מרישא דגר ועובד כוכבים שירשו דיכול לומר טול עבודת כוכבים ליכא למשמע (ג) לזה דהוה אמינא דבדין הוא מטעם בריה אבל מברייתא דנשתתפו מיימי שפיר דודאי אין טעם ההיתר מכח בריה דאם כן אף כשנשתתפו היה מותר ומשום הכי נפרק קמא דקידושין (דף יח:) אחר שהוכיח יהושע גר דרבנן מההיא דגר ועובד כוכבים הולך להביא תניא נמי הכי שלא תדמה רשייתו אצל טעם בריה (ד):

מסתברא דפלח מבטל דלא פלח לא מבטל. והא דאמרינן לעיל פרק כל הצלמים (דף מב.) שישראל היה יכול לבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים אי לאו טעמא דדלמא מגבה לה והדר מבטל לה היינו דוקא לרשב״ל ור׳ יוחנן פליג עליה: **איזהו** גר תושב כו׳. במסקנא קאמר דהיינו להחיותו וא״א הכא מיד שעבר שבע מצות חייב מיתה דאזהרת בני נח היא מיתתן בלא עדים והתראה י״ל דכל זמן שלא דנוהו בית דין אינו חייב מיתה תדע דהא אמרינן (ה)העובדי כוכבים לא מעלין ולא מורידין: **אחרים** אומרים כו׳. על כרחך אחרים דהכא לאו היינו ר״מ דהא פליג עליה וכן מצינו בכמה מקומות אחרים במחלוקת אצל ר״מ וי״א אצל ר׳ נתן (ו): **אין** מפקידין **אצלו** יין **ואפי׳** בעיר שרובה ישראל. פירש רש״י לפי שאין מקפיד על מגע עובד כוכבים והקשה ר״ת על זה דא״כ אפילו ליחד נמי לפי שעה עד שילך כדי מיל או יותר כמו שפירש בקונטרס עצמו היה לנו לאסור דע״כ בהודיעו שהוא מפליג מיירי דאי לא הודיעו אף בעובד כוכבים מותר ואם כן למה לא ניחוש למגע עובד כוכבים הרגיל בחנותו כיון שאינו מקפיד לכן נראה לר״ת כמו שפירש רש״י והגיה בפירושים שלו ומתק הטעם לפי שאינו מקפיד וכתב אין מפקידין לזמן מרובה דאיכא למיחש לאיחלופי ביין שלו שאסור כדקתני סיפא יינו כשמנו ונראה שרש״י חזר בו מטעם ראשון משום דמדתלי איסור יינו בשמנו משמע שאין לאוסרו כ״א מטעם חתנות ואי לא היה מקפיד על מגע עובד כוכבים היה (ד) לאסור איסור גמור אבל מייחדין אצלו יין ישראל מניחו בחנותו עד שילך כדי מיל או יותר מה שאין כן בעובד כוכבים דהא כיון שלא פלח לעבודת כוכבים לא נגע ולא מנסך עד כאן היה כתוב בפירושיו והוסיף רש״י והגיה ולמגע עובד כוכבים דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן דכיון דאין לו הנאה בכך אין מניחו ליגע ולאיחלופי בזמן מועט ליכא למיחש לאיחלופי ביין דאם כן אין מניחו ליגע ולא מנסך עד שילך כדי מיל או יותר מה שאין כן בעובד כוכבים דהא כיון שלא פלח לעבודת כוכבים לא נגע ולא מנסך עד כאן היה כתוב בפירושיו הקונטרס הקשון דאין מפקידין בביתו יין לפי שאינו מקפיד על מגע שרגילין העובדי כוכבים ליכנס בביתו אע״ג דיינו כשמנו אלמא שמקפיד על מגע עובד כוכבים דמדברי הגאה היינו בשל עצמו אבל בשל ישראל אינו מקפיד א״נ הא דיינו כשמנו בידוע שלא נגע בו העובד כוכבים אבל מייחדין יין בחנותו אפילו הודיעו שמפליג כדי מיל או יותר בזמן מועט ליכא למיחש למגע עובד כוכבים שאין העובדי כוכבים רגילים ליכנס בתוך החנות ולמגע עצמו לא חיישינן כיון דלא פלח לא נגע ולא מנסך ולגנוב נמי כדי לשתות לא חייד כיון שקבל עליו שבע מצות מיהו לר״מ שלא קבל עליו אלא לעבוד עבודת כוכבים צריך לומר אע״פ שגזרו על יינו לא גזרו על מגעו ביין של ישראל אבל רבינו יצחק כתב מייחדין אצלו יין אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים פירוש דמותר מגעו בשתיה והא דלא תנא בהדיא מגעו מותר דרבותא קמ״ל דאפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים לא חיישינן שמא יגע בו עובד כוכבים אע״פ שרוב עובדי כוכבים מצויין שם כיון שאין מניחו אלא לפי שעה ואין מפקידין כו׳ הטעם כדפיר׳ בקונט׳ בהגהה כתב רבינו יהודה מעשה היה בגר אחד שמל ולא טבל עד עבילה כראוי ועמד בבית ישראל ימים רבים ונגע ביינו והתירו רבינו יצחק בשתיה כפירושו דגר תושב בשתיה כל שכן זה שמל וקבל עליו מצות ואע״ג דאמרינן לעיל עבדים ובני שפחות שמלו ולא טבלו עושין יין נסך היינו לפי שאימת רבן עליהם ואינם מתגיירין בלב שלם כדפירש לעיל (דף נז.) גבי שיקוע עבודת כוכבים ועוד דאיה דאמרינן לעיל (דף נט.) גבי גרים שמלו ולא טבלו לא הכריז על בניהם שהם ממזרים ואע״פ שמתמה וגוגעין ביין לא היה מקפיד על יינם כמו במזגו עובדי כוכבים ושתו ישראל ועוד בשל סופרים הלך אחר המיקל בשתה יינם בשתיה וה״ה במגעו ואפילו לגישנא דקאמר יינן כשמנן היינו משום חתנות אבל על מגעו בשל ישראל לא יקפיד אע״פ כן לא רצה רבינו יצחק להקל:

ביקרותין

תניא נמי הכי [א]בד״א שירשו אבל נשתתפו אסור הדור יתבו וקמיבעיא להו גר תושב מהו שיבטל עבודת כוכבים דפלח מבטיל דלא פלח לא מבטיל או דלמא כל דבר מיני׳ מבטיל והאי בר מיניה הוא אמר להו רב נחמן [ב]מסתברא דפלח מבטיל דלא פלח לא מבטיל מיתיבי [ג]ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק עד שלא באתה לידו אומר לעובד כוכבים ומבטלה [ד]משבאתה לידו אינו אומר לעובד כוכבים ומבטלה מפני שאמרו [ה]עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו בין עובדה ובין שאין עובדה מאי עובדה ומאי שאינו עובדה אילימא אידי ואידי עובד כוכבים היינו שלו ושל חבירו אלא לאו עובדה עובד כוכבים ומאי שאינו עובדה גר תושב וש״מ גר תושב נמי מבטל לא לעולם אימא לך אידי ואידי עובד כוכבים ודקאמרת היינו שלו ושל חבירו רישא זה וזה לפעור וזה וזה למרקולים סיפא [ו]זה לפעור וזה למרקולים מיתיבי [ז]איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג׳ חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים דברי ר״מ וחכ״א [ח]כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח אחרים אומרים אלו לא באו לכלל גר תושב אלא איזהו גר תושב זה גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות [ט]מייחדין אצלו יין ואין מפקידין אצלו יין ואפי׳ בעיר שרובה ישראל אבל מייחדין אצלו יין ואפי׳ בעיר שרובה עובדי כוכבים שמנו כיינו שמנו כיינו ס״ד שמן מי קא הוי (י) יין נסך אלא [יא]יינו כשמנו ולשאר כל דבר הרי הוא כעובד כוכבים רבן שמעון אומר יינו יין נסך ואמרי לה [יב]מותר בשתיה קתני מיהא ולשאר כל דבריו הרי הוא כעובד כוכבים למאי הלכתא לאו דמבטל עבודת כוכבים כעובד כוכבים אר״נ בר יצחק לא [יג]ליתן רשות ולבטל רשות וכדתניא [יד]ישראל מומר[ט] משמר שבתו בשוק מבטל רשות שאין משמר שבתו בשוק אין מבטל רשות מפני שאמרו [טו]ישראל נותן רשות ומבטל רשות [יז]ובעובד כוכבים עד שישכור כיצד [יח]אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות רב יהודה שדר ליה קורבנא לאבידרנא

גר תושב. אינו עובד עבודת כוכבים ובר מיניה של עובד כוכבים הוא בכל שאר עניות: **אי נימא אידי ואידי עובד כוכבים.** קאמר דזה מבטל ירלאתו של זה ואע״פ שהמבטל לא עבד את זו מעולם כי אם שלו הוא עובד: **היינו שלו ושל חבירו: זה וזה לפעור.** זה יש לו פעור שלו וזה יש לו פעור שלו ואשמעינן דישא דזה מבטל פעורו של חבירו וזה מבטל פעורו של חבירו וסיפא אשמעינן דאפילו זה לפעור וזה למרקולים מבטל זה את של חבירו: **אלו לא באו לכלל גר תושב.** שיהו ישראל מצווים להחיותן שהרי אף עובדי כוכבים גמורים נצטוו על עבודת כוכבים ועל שאר המצות: **כל שאוכל נבילות.** ושאר כל המצות מקיים אין מפקידין אצלו יין בביתו לזמן מרובה דאיכא למיחש לאיחלופי ביין שלו שהוא אסור כדקתני סיפא יינן כשמנן: **אבל מייחדין אצלו יין.** ישראל מניח (ב) בחנותו עד שילך כדי מיל או יותר מה שאין כן בעובד כוכבים דהא כיון דלא פלח לא נגע ולא מנסך ולמגע עובד כוכבים דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן דכיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו ליגע ולאחלופי בזמן מועט ליכא למיחש: **שמנו כיינו.** משמע שמנו אסור כיינו ולהאמיר בא: **ושמנו מי הוי נסך אלא יינו.** מותר בהנאה כשמנו וקודם שהותר השמן באכילה קאי אבל בשתיה אסור: **יינו יין נסך.** דאינו מקפיד על מגע עובד כוכבים: **הרי הוא כעובד כוכבים.** דכיון דלא מל חשוב הוא לכל התורה: **ליתן רשות.** שאינו יכול ליתן רשותו לישראל אע״כ שכר ממנו מערב שבת: **משמר שבתו בשוק.** בפרהסיא ואע״פ שהוא מומר (ו) לחלל שבת בגיעגע: **נותן רשות.** אם היה פתח ביתו פתוח לחצר ישראל דרין בה ושכח ולא עירב עמהן מבטל להם את רשותו של חצר ואם לא ביטל אסור להוציא מבתיהם לחצר דהוה להו מוציאין מרשות המיוחדת לכל אחד לרשות שיש לזה חלק בה וחכמים גזרו שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו: **כיצד.** ישראל הנותן רשות אומר רשותי קנויה לך וזה מוטלה ממנו ומוציא לחצר: **קנה.** הנוטל באמירה בעלמא בלא מתן מעות: **ואין צריך לזכות.** על ידי קנין: **קורבנא.** תשורה: לאבידרנא

עין משפט נר מצוה

לב א מיי׳ פי״ג מהל׳ מ״א הלכה כב סמג לאוין קמח:

לג ב מיי׳ פ״ח מהל׳ עבודת כוכבים הלכה ט סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קמו סעיף ה:

לד ג מיי׳ שם הלכ׳ ח [טו] טוש״ע שם סעיף ב:

לה ד טוש״ע שם סעי׳ ה:

לו ה מיי׳ שם פ״י הלכ׳ ו ופי״ח מהלכות מאכלות אסורות הלכ׳ ז [ופי״ד מהל׳ איסורי ביאה הל׳ ז] טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעיף ב:

לז ו מיי׳ פי״ח מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ז סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קכח סעיף א:

לח ז (ח) מיי׳ שם סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעיף ו:

לט ט י מיי׳ פי״ב מהל׳ עירובין הלכה טז סמג עשין מד״ס ו טוש״ע א״ח סי׳ שפה סעיף ג:

מ כ מיי׳ שם וסמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שפ סעיף א:

מא ל מיי׳ שם הלכה י סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שפב סעיף א:

מב מ מיי׳ שם הלכ׳ ב סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שפ סעיף א:

מסורת הש״ס

א) [קידושין יח:], ב) [תוספתא פ״ו ה״כ], ג) [לעיל נב: וש״נ], ד) [לקמן סה.], ה) תולין ו. עירובין סט:, ו) [כמ״ש: משומד], ז) [וע״ר היטב תוס׳ קידושין יח: ד״ה תליפי], ח) [לעיל כו.], ט) [וע״ר תוס׳ סוטה יב. ד״ה אחרים וכו׳ ותוס׳ ב״ב טו: ד״ה יש], י) [קידושין יח:], יא) [תוספתא פ״ו ה״כ], יב) [לעיל נב: וש״נ], יג) [לקמן סה.], יד) תולין ו. עירובין סט:, טו) [כמ״ש: משומד], יז) [וע״ר היטב תוס׳ קידושין יח: ד״ה תליפי], יח) [לעיל כו.], יט) [וע״ר תוס׳ סוטה יב. ד״ה אחרים וכו׳ ותוס׳ ב״ב טו: ד״ה יש],

גליון הש״ס

גמ׳ איזהו גר תושב. עיין סנהדרין דף לו ע״ב ברש״י ד״ה גר תושב וכנאמר שבע שם:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ שמן מי קא הוי ויכיא למשמע מינה דהוה אמינא דהדדין הוא: (ב) ד״ה אין וכו׳ היה לנו לאסור איסור גמור וכו׳ על מגע עובד כוכבים שרגילים וכו׳ דבזמן מועט:

מוסף רש״י

עבודת כוכבים שלו ושל חבירו. כין שאינן עובדין ליראה אחת, כין שזה עובד לפעור הה למרקולים, והא דעבודת כוכבים מותרת ע״י ביטול נפקא (לעיל נב.) מנין לעובד כוכבים שפוסל עבודת כוכבים וכו׳ (לעיל מב.). משמר שבתו בשוק. בפרהסיא, אע״פ שהוא מומר לחללו בגגעה הרי הוא כישראל, ואם לא עירב עם שכניו בחצר לו במנוי נותן להם רשותו ודיו (תולין ו.). לזכות. בקנין תליפין (שם).

לאכידרנא. שם העובד כוכבים: **כוורדא.** במלכן של ווכלים: **עיגא דכעיא למחזי לכו ביקותא.** עין המתאוה לראות רעתכם תעקר שהרי הקב"ה ממלא כל תאוותכם שאף שיחתכם מתבררת: **ביקרותיך.** לכבוד לך. לישראל קא מבשר גביא: **עין לא ראתה.** זולתי עין של הקב"ה את אשר יעשה למחכה לו לא נראה כבוד וגדולה דוגמתה: **ואע"ג.** דהעברת חבית לאו לעיתותי ערב לאחר שנשלם כל זמן שכר פעולתו אלא קודם גמר זמן שכירותו אמר לו העבר חבית של יין נסך קמני מתניתין שכרו מותר בתמיה: **ולעיתותי ערב.** דכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העברת חבית: **רבא אמר.** לעולם דלא אמר ליה לעיתותי ערב: **ולא קשיא.** תתי' דקתני מותר כגון העבר לי חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שדי פרוטה לנהרא א"נ לא שקיל מיד עובד כוכבים ואיכ משתרו דהא לא שייך שכר הטוב חבית בהדי איכ דכל חדא קנין אגרא בפני נפשא: וברייתא דכי לא אמר ליה לעיתותי ערב הוי כל שכרו אסור כגון דאמר ליה העבר ק' חביות בק' פרוטות דכל כמה דלא אעבריתו לכולהו לא יהיב ליה מידי הלכך כולי אגרא שייך ביה: **והתניא.** בתיתותא: **פיפא אלטריך ליה.** לאשמועינן דאגרא לאו אלגנן מקבל ליה ושרי: **לגינו.** של יין נסך לאו דרכיה לאותוביה הלכך אגרא לאו עליה קא מתייהב: **של אותו הדרך.** אפילו הוא מהלך ג' ימים: **מי אמרינן ליה.** לאמר נכי ליה פתח לו שכר הלגין וכיון דכי לא מותיב לא מנכי כי מותיב נמי אגרא לאו עליה מתחייב ושרי: **פ"ד.** דשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך וחמר אינו מניח אלא מזונות יום אחד: **אי דשכיח למזכן.** בדרך הליכתן מוצאין מזונות ליקח כל שעה: **מאונא לאונא.** ממסע למסע מהלך יום אחד כמו נטל ועבר תלתא אונין דסגהדיב: הוה

ביקרותיך. פי' בקונטרס לכבוד לך לשון יקר אבל בתהלים פירש ביקרותיך לשון ביקור וכן (זכה המזכה) יהיה לי לבקר ואע"פ שהיו"ד יתירה מנויה היא במסורת עם יו"ד של מי נתן למשיסה כלומר מבקרות לך ועומדות לשרתך:

מעמא דא"ל לעיתותי ערב כו'. הא דלא משני מתני' כרשב"ג דאמר (מכר כולו (ב) חוץ מדמי יין נסך וכאן נמי שכרו מותר חוץ מדמי חבית דיחא ליה לאוקמי כרבנן אי נמי שכרו מותר משמע כל שכרו אי נמי בהא אפילו רבן שמעון בן גמליאל מודי דהתם אין דרך ליקח יין מן העובד כוכבים והכא דרך בני אדם ליקח שכר מן העובד כוכבים ויש לאסור כל השכר וחילוק זה יש בירושלמי ולעיל ס"פ כל הללמים (דף מט:) גבי ארג בו את הבגד ולפי התירוץ דיחא לאוקמא כרבנן ניחא דלא תיקשי נוקמה כר"א דאית ליה לעיל יש פדיון לעבודת כוכבים ויולך הנאה ליס המלח אף בלא זה וזה גורם וקיימא לן כוותיה ולתירוץ האחר נמי יש לומר שכרו מותר משמע בלא פדיון: **הא** דאמר ליה העבר לי ק' חביות בק' פרוטות. ובהא אסרה ברייתא כי לא אמר לו לעיתותי ערב דכל כמה דלא אעבריתו לכולהו לא יהיב ליה מידי הלכך כולה אגרא שייך ביה כן לשון הקונט' משמע הא א"ל לעיתותי ערב מותר ואע"ג שהיא מאותם חביות שהתנה עמו וקשה דמ"מ שכר האיסור מעורב בכל ההיתר לכן נראה לפרש ולעיתותי ערב אחר שהשלים קבלנותו אמר לו כן ואשמעי' שאע"פ שלא עשה עמו תנאי חדש אלא על פי תנאי הראשון הוא מעביר בפרוטה לפי חשבון מאה במאה פרוטות וס"ד שהכל שכר אחד הוא ונמצא בשכרו מעורב שכר יין נסך קא משמע לן דשרי והוה ליה כמעביר ביום של אחריו מאחר שכבר השלים קבלנותו: **ה"ג** ר"ת שוכר מניח עליה כסתו מלשון כסת ולא גרס כסותו דדבר פשוט הוא וכי ילך ערוס ואם תפרש כסותו שיה שים לו אם רגיל לובשה פשיטא שמותר ואם בא להתיר אע"פ שאינו רגיל היה לו לפרש אלא כסתו גרס והוא כסת קטנה שיושב עליה או נותן תחת ראשו למראשותיו וכר הוא הגדול ששוכב עליו והעולם טועים שאומרים לקטן כר ולגדול כסת ורמיה ממסכת תמיד (פ"א מ"ה) אים כסתו בארץ וכן תנא בכלים (פ' כ"ח מ"ה) כר שעשאו סדין וכסת שעשאו מטפחות וגם במקרא (יחזקאל יג) למתפרות כסתות על כל אצילי ידים וכר הוא לשכוב עליו כדמשמע פ' השולח (גיטין דף מז. ושם) רשב"ל היה שוכב על מעיס ואומר

לאבידרנא ביום אידם אמר אידענא ביה דלא פלח לעבודת כוכבים א"ל רב יוסף והתניא איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים כי תניא ההיא להחיותו והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן גר תושב שעברו עליו י"ב חדש ולא מל הרי הוא כמין שבעובדי כוכבים התם כגון שקיבל עליו למול ולא מל רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידם אמר ידענא ביה דלא פלח לעבודת כוכבים אזל אשכחיה דיתיב עד צואריה בוורדא וקיימן זוגות ערומות קמיה א"ל אית לכו כה"ג לעלמא דאתי א"ל דידן עדיפא טפי מהאי א"ל טפי מהאי מי הוה א"ל אתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא א"ל אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא עלי עד דיתבי אתא ההוא פריסתקא דמלכא א"ל קום דקבעי לך מלכא כי נפיק ואזיל א"ל עינא דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע א"ל רבא אמן פקע עיניה דבר שישך אמר רב פפי איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר אמר ר"נ בר יצחק איבעי ליה למימרא ליה מהכא עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו: שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת: ואע"ג דלא א"ל לעיתותי ערב ורמינהי השוכר את הפועל ולעיתותי ערב אמר לו העבר חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר טעמא דא"ל לעיתותי ערב אין כולי יומא לא אמר אביי כי תנן נמי מתניתין דאמר לעיתותי ערב תנן רבא אמר ל"ק הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות הא דא"ל העבר לי חבית חבית בפרוטה והתניא השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו אסור חבית חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו מותר: השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרו אסור: הא תו ל"ל היינו רישא סיפא איצטריכא ליה שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים לגינו עליה שכרו מותר למימרא דלגין לאו דינא הוא לאותוביה ורמינהי השוכר את החמור שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו אמר אביי נהי דלגין דינא הוא לאותובי מיהא אי לא מותיב ליה מי אמרינן ליה נבי ליה אגרא דלגינתו ה"ד אי דשכיח למזבן חמר נמי לעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא לעכב אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא לאונא חמר דרכיה למיטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למיטרח ולמזבן אבוה דרב אחא בריה דרב איקא הוה

בתי כרסי כרי וכן פ"ב דעירובין (דף ק:) ונעשית כר לבעלה והא דכתיב (בראשית לא) ותשימם בכר הגמל אותו כר עברי של עבוט כדמתרגמינן בעביטא דגמלא וחזר כרפס (אסתר א) אותו כר היה גדול כמעות המופעות לכבוד הבית: **מאונא לאונא.** פי' ממסע למסע ממהלך יום למהלך יום כמו (ב)נטל ועבר תלתא אונין דסגהדיב והא דאמרי' [בסנהדרין] (דף לד:) עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום בתרגום אינו מושב כי אם ערים גדולות והא דכתיב גבע מלון לנו דמשמע שלנו שם לילה אחת שמא מקצת אנו הלכו תחילה ולנו מקצת במקומות הללו והוא ושאר החיל הבאים אחריהם עמו עברו עד ירושלים והלכו הכל ביום אחד לפי שהיה ממהר להיות שם באותו היום:

מסורת הש"ס

(א) [ע' תוס' לעיל מ: ד"ה לאחוקין]. (ב) [לעיל סד:]. (ג) [בי' ע"י ומלי טפי מהלי א"ל], (ד) נ"א מהכא ולאוס מלאוס יאמר א"ר פפא אינני ליה למימרא מהכא עין כו', (ה) [תוספ' פ"ח ה"ד], (ו) נ"מ עט: ע"ש, (ז) [מרגוס על עוד היום בנוב ישעיה י"], (ח) [נ"ל ומחנה הנחשת במלכים ב' ח:], (ט) [נקמן עד.], (י) וסם ד"ה אלבא, (כ) [בב"מ עט: כתבו הכי בשם ר"מ], (ל) הוא מרגוס בישעיה סי' י על פסוק עוד היום בנוב,

תורה אור השלם

1. בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצָּבָה שֵׁגַל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר:
תהלים מה י
2. וּמֵעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֶּה לוֹ:
ישעיהו סד ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' למימרא דלגין לאו דרכיה הוא לאותוביה: (ב) תוס' ד"ה טעמא וכו' כולו לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו וכאן:

מוסף רש"י

חמר נמי לעכב. השוכר שלא יניח עליה אלא מזונות של יום אחד (ב"מ עט:). מאונא לאונא. ממלון לילה למלון לילה (שם). למיטרח. למזוד ולשאול בעיר מי מוכר מזונות (שם).

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכ' ב סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ה ובכר אלפס רפ"א דמכילתין דף אל:):
ב ומיי' פ"מ מהל' מלכים הלכה יז:
מד ג מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה יח [וכן] סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלג סעיף ג:
מה ד ה מיי' פ"ד מהל' שכירות הלכה ח סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שם סעי' ג:

כי קא טרח בהתירא קא טרח. פרש"י דיין נסך לא הוי עד דמטיין לקרקעיתו דזיקי דידהו והא דלא מיתסר העליון בהנאה בנגוק (ד) כרשב"ג לקמן (דף עד.) דאמר יין דיין יכבר כולו חוץ מדמי יין נסך שבו וקי"ל כוותיה ואפי' היה נשאר יין משלהם בתוך כליהם אין לאסור של מעלה בנגוק ולומר שטורח באיסורי הנאה ולדברי ר"ת דפסק נגוק אינו חיבור לא קשיא מידי ולקמן (דף עב.) בשמעתין דנגוק נאריך בעה"י א"נ מיירי הכא שהריקו כליהם יפה שאינו יין נסך עד שיגע: **פריסדקי.** פר"ח (ה) של חרס כלים ריקים ושמא יבקעו שניהם כולי האי לא חיישינן: **ואם** היו מבוקעות אסורות. בירושלמי מפרש דמיירי בענבים המחובריס לאשכול אבל אם ניטל העוקץ הוו כמבוקעות מפני נקב הנשאר בזנבו: **ה"ג** בסדר המשנה יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחום והם מותרות ואם היו מבוקעות אסורות ומעשה בביתום בן זונן שהיה מביא גרוגרות כו' זה הכלל כל שבהנאתו כו' כגון חומץ שנפל לגריסים כו' עובד כוכבים שהיה מעביר כו' עכ"ל רבינו שמואל ולפ"ז צריך לפרש (ו) שמקשה בגמרא מעשה לסתור על נפילת יין בענבים קאי דגרוגרות דמו למבוקעות אבל לספרים דגרסי במשנה נפל ע"ג תמרים ותאנים אם יש בהם בנותן טעם אסור ומעשה בביתום כו' (ז) ופריך בגמרא בפשיטות מעשה לסתור דפריך מגרוגרות לתאנים ומשני דיין ע"ג גרוגרות נותן טעמא לפגם וקשה שהיה לו לומר חסורי מחסרא והכי קתני בד"א בתמרים ותאנים לחים אבל ביבשות נותן טעם לפגם הוא ומעשה כו' ונכפר ר"ת לא הוה גרס ליה: **איתיביה** רבה בר ליואי לרבא. כי האי פירכא פרכה רבה בר ליואי לרבא גבי ההיא ארבא דטבעא בחישתה בספחים (דף מ:) דשרייה רבא לזבוני לעובדי כוכבים והדר ביה רבא ל"ל שאחר שני המעשים אלו הקשה לו אך התלמוד קבע פירכא על שניהם כי אין נכון לומר שטעה [רבא] שתי פעמים: **הכגד** שאבד בו כלאים. וא"ת ולינטיל ברובא כדפריך בשילהי תמורה (דף לד.) גבי שער בכור ושער גזיר שארג בבגד ושם היה בטל אי לאו דמוקי לה (ח) בשופרתה שהוא דבר חשוב ולא בטל ותירץ ה"ר (ט) יומי בר יוסף טוב דשאני כלאים דכל עיקרן אין אוסרין אלא ע"י עירוב שהרי שניהם היתר א) לכך אוסר עירובן ולא בטלי וא"ת והרי בשר בחלב דכל אחד לחוד שרי ועירובו אסור ואפ"ה בטל כדאמרינן פ' כל הבשר (חולין דף קח.) טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש בנותן טעם וכו' ויש לומר דשאני בשר בחלב דגלי קרא בהדיא דבטיל כדאמרינן התם דרך בישול אסרה תורה. דוקא אבל גזירין שמא יתבלבל ישראל וכן לא יעשו מרדעת לחמור שמא יקרע בגדו ויתפרנו עליו אבל בכלאים ודאי ליכא למיחש מידי כדתנן (במס' כלאים פ"ט משנה ד') מרדעת החמור ותכריכי המת אין בהן משום כלאים ודוקא בהעשה כגון מרדעת החמור שהוא יושב עליה וטעמא לפי שהוא דרכן כדאמרינן בפ"ק דבילה (דף יד:) לא יעלה עליך אבל אתה מותר להניעו תחתיך אבל בהעלאה אסור כדתנן ולא יעלנה על כתיפו אפילו להניח הזבל והעלה לריך נמי ליזהר שלא יהא בשרו נוגע בהם ואע"פ שהעלה נמי גזרו חכמים אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים מתחיהם גזירה שמא תיכרך ימא על בשרו מ"מ הכא לא גזור: **אבל** עושין אותו תכריכין למת מצוה. וה"ה כלא אבל תחנן במס' כלאים (פ"ט מ"ד) שהבאתי ות"ת הא ליכא לועג לרש כדאמרינן גבי ליצת פ' התכלת (מנחות דף מא.) וההיא שעתא ולאי לרמין להו משום לועג לרש פי' בחומה שעה שיקבורהו יטילו בו ליצת משום לועג לרש שנראה שאינו חייב במצות וי"ל דשאני ליצת שהיא שקולה כנגד כל המצות וליכא לועג טפי ורבי יהודה היה אומר דהיא דמנחות (דף מא.) אליבא דשמואל דאזיל לטעמיה דאית ליה אין מצות בטילות לעתיד לבא ומצא כשיעמדו הצדיקים בגבושיהם יהיו בלא ציצית ויש כאן עבירה והא דתלי טעמא בלועג לרש לפי שבא ליתן טעם שהעומדים יש להן ולועגין אחיהן חשובין כו' (ט) והוא ז"ל לעשותו ושמואל מוקי הך דהכא כדברי ר' יוחנן (ו) דלא שרי אלא לפופדו אבל לקוברו בכלאים אסור מטעם דפרישת ולפ"ז החילוק ניחא מהגיגו אתו מסירין הציצית מטליתי המתים דקי"ל כרבי יוחנן דפליג אדבי ר' יוחנן ושרי אף לקוברו ולטעמיה דאית ליה מצות בטלות ועוד סמך למנהגינו ממס' שמחות (פ' יב) שלוה אבא שאול התירו תכלת מאפיליוני ועל פי ספרים החיצונים אנו נוהגין כמה דברים כגון ויחל משה בלילי תענית ובמגילה (דף לא.) מנין קללות וברכות ורבינו יצחק היה מחלק לראשונים שהיו (י) בחייהם דהוו זהירי במצות ציצית כל ימיהן אי לא רמינן ההיא שעתא הוי לועג כלומר לא קיימו אבל החיצונים דלא זהירי בציצית כולי האי אדרבה אי רמינן הוי לועג לומר שקייס ולא קייס ואפילו לאותן שקיימו אין להטיל שלא לבייש האחרים כדאמרינן במסכת נדה (דף עא.) בראשונה היו מטבילין (יא) ע"ג גדות מתות והיו חיות מתבישות התקינו שיהו מטבילין הכל (יב): **ולמפינהו** ולזבונינהו לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל. ואין לחוש שמא יאכלו העובדי כוכבים וישראל בקערה אחת כל אחד מפתו (יג) (כדאמרינן) (יד) [כדכתבינן] פ' אין מעמידין (דף לה:) (טו) דלא חמירא פת של עובדי כוכבים מדמאי שמותר בתערובות כיון דלא שכיחא לא גזרינן למידי:

מכלל

הוה שפיך להו חמרא לעובדי כוכבים. הוא היה מוכר להם יין ולרך למוכרי חביות של יין ליתן גם החביות לנוקמין והכי אמרינן בהמפקיד (ב"מ מ:) ליכא גולפי (ז) ושדריה שלוקח ומוכרו בחנות משתכר בהן לבד מה שהוא משתכר ביין ורב איקא הוה שפיך להו מגולפי שלקחו ממנו ויהיב בזיקי דידהו: **ומעבר להן.** את מעבר המים: **ויהבו ליה גולפי.** דחבון מייתי בגמרא: **כי קא טרח.** לשפוך: **בדידיה קא טרח.** שהיין אינו נאסר עד שמגיע לקרקעית של זיקי דידהו. זיקי של עור גולפי של חרס. ולקמיה פריך הא קא מעבר להו מעברא דהיינו לאחר שנאסר: **והא רוצה בקיומו.** לאחר שנאסר: **דלא נלטרו זיקי.** שלא יתבקעו הגודות שלהם ויצטרכו לגולפי ולא יהבי להו ויהליה: **דמחני בהדייהו.** דאי נמי מצטרו זיקי לא יהיב להו גולפי: **ג"כ פריסדקי נקיבי בהדייהו.** כלים רקיס לקבל היין היולא מן הגודות כשהן מתבקעין דלא איכפת להו אי מצטרו זיקי: **דא"ל למברויא מעיקרא.** רב איקא ריש נהרא הוה וא"ל למברויא לספן מעיקרא הרי ימים רבים כל עת שיגיעו אנשים הללו העבירה בחנם: **קיטרי.** קיטרי. סימן הוא מוסר להם ומכירה הספן ומעבירה ואיהו לא טרח מידי: **מתני' ידיחם.** במים ואם היו מבוקעות אסורות: **וכן יין שנפל לתוך החומץ כו'** לא גרס: **גרוגרות.** תאנים יבשים: **כל שבהנאתו בנותן טעם.** שהנאה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור (כ). וכל שאין בהנאתו בנותן טעם שהנאה בטעמו: **כגון חומץ שנפל לתוך גריסין.** לנותן טעם לפגם הוא מותר: **וכן היו עושין כו'** לא גרסי' במתני': **גמ' מעשה לסתור.** יש אדם שמביא ראיות לסתור את דבריו קתני אם יש בהן בנותן טעם אסורות והדר תני מעשה דגרוגרות והתירוס: גרוגרות היין פוגמן: **שאבד בו כלאים.** שארוג (ג) כלאים חוט אחד ואין מקומו ניכר: **ולא ימכרנו לעובד כוכבים.** כדמפרש שמא יחזור וימכור לישראל: למיחש שמא יחזור וימכרם לישראל: **תכריכין למת.** דכתיב (ד) במתים חפשי (ה) כיון שמת אדם עשה חפשי מן המצות: **ולמפינהו.** דתו לא זכין להו ישראל מעובד כוכבים דפתן אסורה: **שלא בפני ישראל.** דאי חזי ישראל דישראל חבריה מזבן ליה לעובד כוכבים הדר זבין ליה אימה מיד עובד כוכבים דסבר פת של היתר היא ישראל אפאה: **ליריייהו.** סדק שבחיטין: **ליריייהו.** לשון מיצטרו זיקי (לעיל ג.):

חמרא

דרי זה לא יבמרנו לעובד כוכבים. דוקא אבל גזירין שמא יבמרנו לישראל וכן לא יעשנו מרדעת לחמור שמא יקרע בגדו ויתפרנו עליו אבל בכלאים ודאי ליכא למיחש מידי כדתנן (במס' כלאים פ"ט משנה ד') מרדעת החמור ותכריכי המת אין בהן משום כלאים ודוקא בהעשה כגון מרדעת החמור שהוא יושב עליה וטעמא לפי שהוא דרכן כדאמרינן בפ"ק דבילה (דף יד:) לא יעלה עליך אבל אתה מותר להניעו תחתיך אבל בהעלאה אסור כדתנן ולא יעלנה על כתיפו אפילו להניח הזבל והעלה לריך נמי ליזהר שלא יהא בשרו נוגע בהם ואע"פ שהעלה נמי גזרו חכמים אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים מתחיהם גזירה שמא תיכרך ימא על בשרו מ"מ הכא לא גזור: **אבל** עושין אותו תכריכין למת מצוה. וה"ה כלא אבל תחנן במס' כלאים (פ"ט מ"ד) שהבאתי ות"ת הא ליכא לועג לרש כדאמרינן גבי ליצת פ' התכלת (מנחות דף מא.) וההיא שעתא ולאי לרמין להו משום לועג לרש פי' בחומה שעה שיקבורהו יטילו בו ליצת משום לועג לרש שנראה שאינו חייב במצות וי"ל דשאני ליצת שהיא שקולה כנגד כל המצות וליכא לועג טפי ורבי יהודה היה אומר דהיא דמנחות (דף מא.) אליבא דשמואל דאזיל לטעמיה דאית ליה אין מצות בטילות לעתיד לבא ומצא כשיעמדו הצדיקים בגבושיהם יהיו בלא ציצית ויש כאן עבירה והא דתלי טעמא בלועג לרש לפי שבא ליתן טעם שהעומדים יש להן ולועגין אחיהן חשובין כו' (ט) והוא ז"ל לעשותו ושמואל מוקי הך דהכא כדברי ר' יוחנן (ו) דלא שרי אלא לפופדו אבל לקוברו בכלאים אסור מטעם דפרישת ולפ"ז החילוק ניחא מהגיגו אתו מסירין הציצית מטליתי המתים דקי"ל כרבי יוחנן דפליג אדבי ר' יוחנן ושרי אף לקוברו ולטעמיה דאית ליה מצות בטלות ועוד סמך למנהגינו ממס' שמחות (פ' יב) שלוה אבא שאול התירו תכלת מאפיליוני ועל פי ספרים החיצונים אנו נוהגין כמה דברים כגון ויחל משה בלילי תענית ובמגילה (דף לא.) מנין קללות וברכות ורבינו יצחק היה מחלק לראשונים שהיו (י) בחייהם דהוו זהירי במצות ציצית כל ימיהן אי לא רמינן ההיא שעתא הוי לועג כלומר לא קיימו אבל החיצונים דלא זהירי בציצית כולי האי אדרבה אי רמינן הוי לועג לומר שקייס ולא קייס ואפילו לאותן שקיימו אין להטיל שלא לבייש האחרים כדאמרינן במסכת נדה (דף עא.) בראשונה היו מטבילין (יא) ע"ג גדות מתות והיו חיות מתבישות התקינו שיהו מטבילין הכל (יב): **ולמפינהו** ולזבונינהו לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל. ואין לחוש שמא יאכלו העובדי כוכבים וישראל בקערה אחת כל אחד מפתו (יג) (כדאמרינן) (יד) [כדכתבינן] פ' אין מעמידין (דף לה:) (טו) דלא חמירא פת של עובדי כוכבים מדמאי שמותר בתערובות כיון דלא שכיחא לא גזרינן למידי:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה לב סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ח:

מז ב מיי' שם הלכ' לג וגרס כני' התוס' טוש"ע שם סעיף ט:

מח ג ד טוש"ע שם סעיף יב:

מט ה מיי' שם הל' לג טוש"ע שם סעי' ט:

נ ו מיי' פ"י מהל' מלאכים הלכ' כז סמג לאוין רפג טוש"ע י"ד סי' שא סעיף ח:

נא ז ח מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה לד ועיין בהשגות סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף יא:

מוסף רש"י

בגד שאבד בו כלאים. שנארג בו חוט של כלאים ואינו ניכר (פסחים מ:) שאם היה מכיר חוט הלמר בבגד הפסקתן ומתקו וכשר (נדה סא:). לא ימכרנה לעובד כוכבים. דאמת העכו"ם ומזבן ליה לישראל (שם) דהואיל ואין כלאים שבו ניכרים אמי מבוטיה האי גברי לישראל ונכים להו ישראל ולא אדעתיה (פסחים מ:). ולא יעשהו מרדעת לחמור. דילמא הדר שקיל ליה מהתם (שם). אחד מבגדיו. תכריכין למת. דאמתם אנו לא שקיל ליה. דבגדי המת אסורין בהנאה ומת אין מצות נוהגות בו, לכתיב במתים חפשי, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות (פסחים מ:).

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא יעשהו מרדעת: (ב) רש"י ד"ה כל שבהנאתו וכו' אסור הס"ד ואח"כ מ"ה וכל שאין וכו' טעם שאינו בהנה בטעמו כגון נל"ל והד"א: (ג) ד"ה שאבד וכו' שארוג בו כלאים: (ד) תוס' ד"ה כי קא וכו' והא דלא מיתסר העליון בהנאה בנגוק ואפי' היה נשאר וכו' באיסורי הנאה דס"ל כרשב"ג דאמר יין נסך וקי"ל כוותיה ולדברי ר"ת לפסק: (ה) ד"ה פריסדקי פר"ח כדים ריקים של חרס ונשמא יבקעו: (ו) ד"ה ה"ג בסדר וכו' צריך לפרש דהא שתקשה וכו' יין בענבים קאי. נ"ב ולפי זה למאי דמשני נמי אין מילוק בין לחים ליבשים דאף בתאנים לחים נט"ל הוא: (ז) בא"ד פריך בגמרא וכו' ומשני דיין ע"ג גרוגרות יבשים נותן טעמא לפגם הוא וקשה: (ח) ד"ה הכגד וכו' ומיכן ה"ר יוסף בר יוסף טוב וכו' אם יש בה בנותן: (ט) ד"ה אבל וכו' שאינן משונין כו' האי הוא אינו וכו' אלא לפופדו בכלאים אבל וכו' ולטעמייה אזיל דאית ליה מצות בטלות ל"ל ועוד סמך: (י) בא"ד שהיו להם ציצית בחייהם דהוו: (כ) ד"ה ולמפינהו וכו' כדאמרינן פרק ר' ישמעאל דלא חמירא וכו' דכיון דלא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה הכגד שאבד בו כלאים וכו' לכך אוסר עירובן ולא בטלי. נ"ב אבל התוס' בחולין לה ע"ה בסד"ה ובגמלא וכו' העלו דמן הדין באמת בטל וכן חומרא דתקנתא דרבנן הוא:

הגהות

(ג) [ונפלה. יעב"ן], (ד) [לעיל ג. וש"ן], (ה) נדה סא: פסחים מ:, (ו) [ע' תוס' חולין לה. סד"ה ובגמלא], (ז) ימכרנו. יעב"ן, (ח) [בפסחים ובנדה בתא מצוה], (ט) [בגמרא שם איתא ומאריה], (י) [תהלים פח], (יא) [שבת כ.], (יב) [ע"ל בליפורמא], (יג) צריך להפך הדברים והוא אינו יכול לעשות ואח"כ אין הן לועגין וכו'], (יד) [נדה סא:], (טו) גי' מהרי"ב כלים ע"ג וכו'], (ט) [ע"ע תוס' פסחים מ: ד"ה אבל ותוס' ברכות יח. ד"ה לאחר ותוס' כ"ב עד. ד"ה פסקין], (ט) גי' רש"ל], (ע) [ע' תוס' שם ד"ה מכלל],

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה סו.

חמרא עתיקא. טעמו מיכר בענבים: **חמרא חדתא.** בנותן טעם. וכל היכא דאיתמר נותן טעם ואין טעמו מיכר הוה שיעורא בששים: **חלא דחמרא וחלא דשיכרא.** חד לאיסור וחד להיתר: **חמירא דחיטי וחמירא דשערי.** חד לחולין וחד לתרומה. ונפלו זה לתוך זה: **וכל מין במינו במשהו.** (ג) לקמן(ד) פסקינן דלאו הלכתא הכי אלא אפילו מין במינו בנותן טעם מותר מעכל ויין נסך: **שבלין שנים וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין** ה"ג במסכת ערלה. ג' שמות והן מין אחד כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך או מין ג' וג' שמות יש להן אסורין ומצטרפין אם נפלו לקדירה ולא זה כדי לתבל ולא זה כדי לתבל ומצטרפו ותיבלו והן של איסור מצטרפין לאוסרה. ואמר חזקיה הכא דקאמר מין ג' וג' שמות להן מצטרפין אע"ג דתלתא מיני מינהו ובשמא נמי לא שוו: **במיני מתיקה עסקינן.** שכולן טעמן מתוק ומש"ה מצטרפין דטעמן שוה למתק בהן הקדירה: **ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא.** ואע"ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין וחזקיה ליתא: **חלא שנפל לגו חמרא.** חלא דאיסור לגו חמרא דהיתר דברי הכל בנותן טעם כי נפיל לגויה לא הוי דמי ליה לא בריחא ולא בטעמא שאין היין מבטל ריח החומץ עד ב)שנתרבה לתוכו ולא החומץ מבטל ריח היין משום דרובא אמרא: **אבל חמרא לגו חלא.** משעה שהגיע לאויר הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ וקודם שנתערבו היו שוין בריחן:

ריחיה

מכלל דרישא בנותן טעם עסקינן. יש שהיו מפרשים דכל איסור דהוי במשהו לא אמרינן ביה נותן טעם לפגם מותר דהא אין לך טעם בטל יותר ממשהו בחלף (ד) ה"ה נותן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבנותן טעם עסקינן דלכך מותר בשאין בהנאתן בנותן טעם דאי במשהו הא אפילו לפגם אסור ואין רואה מכאן דלא דייק הכא אלא מדמפליג בסיפא בהכי מכלל דרישא בנ"ט דבהכי איירי מתני' ועוד דמשהו אין במינו אין הטעם בטל כלל אפילו בחלף כיון שהטעם שוה אבל לפגם הטעם בטל ובחמץ בפסח לספרים דגרסי במשהו כרב (פסחים דף ל.) אע"ג דשלא במינו אסור במשהו אע"פ שהטעם בטל מ"מ אין לאסור טעם לפגם בשלא יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אמו מינו אלא ואלו אין חילוק בכל נותן טעם לפגם מותר: **תבלין** של ב' וג' שמות אסורין ומצטרפין. פ"ה אם נפלו לקדירה ולא זה כדי לתבל ולא זה כדי לתבל ונלטרפו ותיבלו והם של איסור מצטרפין לאוסרה וקשה דלפי' משמע דחדא מלתא היא ולישנא דברייתא משמע דתרי מילי הינהו לכן פירש רשב"ם דאסורים דקאמר ר"ל אסורה העיסה או הקדירה בנתינת טעם ומצטרפין בדבר יבש לאסור ואפי' בלא נתינת טעם כגון שנפלו לתוך חולין ויש בו מאתים לבטל אחד מן האיסורין אפ"ה לא בטיל עד שיהו בו מאתים מן השנים וא"ת אמאי תני תרוייהו אסורים ומצטרפין ליתני מצטרפין לחוד ושפיר שמעינן תרוייהו בין בלא בין ביבש וי"ל דאי הוה תני הכי ה"א דר"ש דפליג בסיפא (ה) בתרוייהו פליג בין להצטרף לנותן טעם בקדירה בין להעלות באחד ומאתים מש"ה תני תרוייהו לאשמועינן דר"ש לא פליג בנתינת טעם לקדירה אלא מודה דמצטרפין ו)(כדאמר') דאע"ג דלא גזרו על תערובת דמאי אפ"ה קאמר ז)שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי ולא בטלי והא דטעמא לא בטיל לא בעי למימר דלא בטיל כלל אלא דלא בטיל כדין שאר איסורים אבל בטל ודאי שפיר כי ידעינן ודאי דנתבטל הטעם כגון ביורה גדולה: **תבלין** של שנים וג' שמות והם מין א'. פרש"י כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך והם מין ג' וכולן קרוין פלפלין או ג' מיני תבלין כגון פלפל וכמון וקנמון וקשה על זה דבמס' ערלה (פ"ב מ"י) קתני סיפא ר"ש אומר בין ג' שמות והם מין אחד בין ג' מינין והם שם אחד אינם מצטרפין ולפ"ה לפי' דשמות לשון שם ממש בשלמא ג' שמות והם מין ג' משכחת לה כדפי' אלא ג' מינים והם שם אחד היכי משכחת לה כיון דשם ר"ל שם ממש וע"ק דבכל דוכתא הוי פירוש שם איסור כמו השמות הללו ח)(לאיזהו נשך (ב"מ דף עד)) לכן נראה דשמות דקאמר הייט שם לאיסור כמו לא מן השם הוא זה בסוף פ' הזורק (שבת דף קב.) גבי יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ה' חטאות וה"פ הכא תבלין של שנים וג' שמות כגון פלפל לבלאים ופלפל דערלה ופלפל דתרומה דתלתא איסורין וכולן מין פלפלין הם או ג' מינים פלפלים וקנמון ושאר מינים וכולם איסור אחד והשתא ניחא דמשכחת שפיר ג' מינים והם שם אחד כגון מאיסור אחד פי' מתרומה או מערלה או מבלאי הכרם וכן משמע בירושלמי דתנן בפ"ב דמס' ערלה התרומה ותרומת מעשר והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה וקאמר עלה בגמ' לר"ש נגרסא דאע"ג דאמר ר"ש אין ג' שמות מצטרפין מודה הכא שכולם שם תרומה משמע בהדיא דשמות הייט איסורין ט): **ורבא** אמר הא מני ר"מ היא. וא"ת א"כ מאי איריא מיני מתיקה דאמר חזקיה אפילו בלא מיני מתיקה נמי מצטרפין משום דכל מה שתיעבתי לך כו' ופרש"י דאה"נ אליבא דרבא ליתא לחזקיה דמוקי לה במיני מתיקה דוקא ול"נ דא"כ אין הלכה כחזקיה מדפליג רבא עילויה והוא בתראה ובשבת ס"פ ר"ע (דף פט:) משמע שהתלמוד תופס עיקר הא לחזקיה דקא פריך התם והתנן תבלין של ב' וג' שמות כו' ואמר חזקיה במיני מתיקה שנו כאן מדקא פריך תלמודא ממילתיה דחזקיה ש"מ דהלכה כמותו לכן נראה לרבא נמי דמוקי לה כר"מ איתא לחזקיה ואע"ג דאמר ר"מ כל איסורים שבתורה מצטרפין ואפילו בלאו מיני מתיקה משום דדרשים כל מה שתיעבתי לך כו' ה"מ כשהאיסורים בעין ואז ודאי מצטרפין תני זה מזה ואלו מזה לחייב אפילו אינם שוים במתיקה אבל כשהם מעורבין בתבשיל שאינם בעין כי ההיא דתבלין ב' וג' כו' ומיירי שמתבל בהם בקדירה אפילו ר"מ מודי לחזקיה דדוקא במיני מתיקה מצטרפין כיון שהם שוים למתק הקדירה אבל אם אינם שוים במיני מתיקה לא מצטרפין כיון שאינם שוין בנתינת טעם בקדירה שזה בא למתק וזה בא לחזק: **כל** שתיעבתי לך בו'. ואפילו למ"ד לאו שבכללות אין לוקין עליו ה"מ כגון ט)עלין ולולבין דמפקי מכל אשר יעשה מגפן היין וכן י)חי ומבושל בחמי טבריה דמפקינן מכי אם לאי אם אבל היכא דהאיסור מפורש כל אחד לבדו כגון בכל איסורי דעלמא אי חזינן (ו) מהכא שמצטרפי לא משכחינן ליה לאו שבכללות: **ורבא** אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא. תימה דקשה הלכתא אהלכתא דקי"ל כרבא לגבי אביי וקי"ל (ז) כר' יהושע בן לוי נמי דאמר פרק המוכר פירות (כ"ג דף לו.) דריחיה חלא וטעמא חמרא חלא ור' יוחנן אמר דריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא ורבי יהושע בן לוי אמר חמרא כרבא דהכא ומכאן נראה דמותר לקדש בע"ש על היין שריחו חלא וטעמיה חמרא: וטעמא חמרא חמרא ג)(כרב כהנא) וי"ל ש)דהתם איכא לישנא אחרינא ד)דרי יוחנן אמר דריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא ורבי יהושע בן לוי אמר חמרא כרבא דהכא ומכאן נראה דמותר לקדש בע"ש על היין שריחו חלא וטעמיה חמרא:

א)חמרא עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי אמר במשהו ורבא אמר ב)בנותן טעם אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא ג)דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בנותן טעם ד)בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנ"ט תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו בנ"ט לא במשהו הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר מכלל דבנותן טעם עסקינן ואביי מתניתין בחמרא עתיקא בענבי חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן ה)והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא ו)התבלין ב' וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן כולי חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר ז)לא תאכל כל תועבה ח)כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל חלא ט)לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם חמרא לגו חלא אביי אמר במשהו ורבא אמר י)בנותן טעם אביי אמר במשהו

ריחיה

מסורת הש"ס

א) שבת פט: ערלה פ"ב מ"י וי"ל דתנן, ב) [חולין קיד:], ג) [עי' תוס' ב"ב לה. ד"ה נותן], ד) [לף עג.: ועמ"ש עה"ל כתוס' פסחים ל. ד"ה אמר רבא וכו' דדש"י דהכא פותר דבריו בחולין קע. ד"ה יתו (לא)], ה) [שנתערבה. רש"ל], ו) [ל"ל מדמקיקו], ז) [חולין ו.], ח) [ל"ל דפרק המקבל קיא.], ט) [ועיין תוס' שבת פט: ד"ה תבלין], י) [זיר לח:], כ) [פסחים מא.], ל) [ל"ל ברבא], מ) [ע"ש הטעם בב"ב ובתראה דלפמיני שם ליתא הכי אלא דרומאי מתני משמיה דריש"ל וכו' והיינו דגם ריש"ל ס"ל כר' יוחנן דריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מכלל וכו' שלא יהא שפל חמור מעיקר. תמוה לי דנראה מדברייהו דהיכא דשלא במינו בשמשהו ראוי לאסור גם נותן טעם לפגם דמ"מ הוי כמו משהו אבל היכא דמדין מב"מ בשמשהו אתיגן עלה אין נטל"פ אסור ומש"ה כתבו דבחמץ כיון דהטעם אינו מינו לא חמיר ממינו ונטל"פ מותר. אבל לא זכיתי להבין דמה הפרש בזה דגם במין במינו בשמשהו נימא בנטל"פ אסור דמשהו מיהו הוי. למה דכתבו תוס' מתחלה ועוד דבמשהו מב"מ וכו' זהו ניחא. דשיעור דברייהו לחף דאם נימא נטל"פ הוי כמשהו מ"מ הכא דפרכינן לאביי דבתר טעמא אזלינן ממילא בנטל"פ דאין טעמן שוה לא הוי מין במינו. אבל לרש"ל דקאי"ל כרבא דבתר שמא אזלינן ל"ש כן דמה בכך דע"י הפגם אין טעמן שוה מ"מ הא שוה בשמא ואם כן מה חילוק בין היכא דמין בשא"מ במשהו להיכא דמין במינו במשהו לענין נותן טעם לפגם ועע"ג: ד"ה ורבא אבר וכו' דהתם איבא לישנא אחרינא. שם אינו אלא בדרי"ל דקאמר תחילה דהוי חלא ולדרומאי גם ריש"ל ס"ל דהוי חמרא אבל ולאי ס"ל דהוי חמרא ולולי דמפמפינא היה נ"ל לגרוס למתוק כ"ז וא"ל רק קמס דהתם איכא לישנא אחרינא דלדרומאי דריש"ל ס"ל ג"כ חמרא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' חד טעמא הוא ודוחה: (ב) שם ודאי חלא מיקרי ודאי חלא. נ"ב נראה דבלשון בני אדם אידי ואידי חלא מיקרי וגם אידי ואידי חמירא מיקרי ולא דמי לתבלין של שני שמות דלא מיקרי בחד שמא אלא בלבד אחרון או בלבד אחרון מיקרי: (ג) רש"י ד"ה ולא מין במינו במשהו (לקמן) בפקינן וכו' ויין נסך) תמ"מ. וי"ב ס"ל והכי הלכתא דכל מין במינו דינו במשהו ונוסחת זו בפי' רש"י עיקר והגה"ה זו סרוק ע"פ פר"ת דפסקה בתוך פרש"י בטעות גם יתכן דפרש"י דהכא הוי קודם חזרה עיין בהגהת אשרי"י המתחיל רש"י בפסק: (ד) תוס' ד"ה מכלל וכו' יותר ממשהו בחלף וא"ה אסרו רחמנא ה"ה נותן טעם לפגם וכו' הלכך מותר וכו' לפגם נמי אסור: (ה) ד"ה תבלין וכו' דפליג בסיפא. נ"ב עיין בדבור הסמוך: (ו) ד"ה כל וכו' אי חזינן מקרא כהכא דמצטרפי לא: (ז) ד"ה וכבא וכו' וקי"ל נמי כר' יהושע בן לוי לחמר:

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה לב ומצו לאוין קסח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ח:

נג ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע י"ד סי' לח סעיף ג בהגה ועיין כל זה בכ"מ שם:

ד [מיי' שם הלכה לח]: נד ה מיי' שם הלכה יד טו ועי"ש בהשגות ובכ"מ:

נה ו מיי' שם הלכ' לה וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קלד סעי' ו [ובכ"מ אלפס עד בפ' ערבי פסחים קט.]:

תורה אור השלם

ז. לא תאכל כָּל תּוֹעֵבָה: דברים יד ג

מוסף רש"י

תבלין ב' וג' שמות. פלפל לבן שחור וארוך, או אפילו מן ג' מינין והם (שם אחד) של איסור, אסורין. אם תיבלו בהן את הקדרה, ומצטרפין. לתבלה אם אין בכל אחד כדי לתבל ונלטרפו ותיבלו (שבת פט:). **ואמר חזקיה.** הא דקתני מצטרפין, הכא במיני מתיקה עסקינן. שכולן מיני מתיקה קדירה, אבל מין אחד אין מצטרף (שם). כל שתיעבתי לך. כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, הרי הוא בבל תאכל. עולמית, בכל ענינן שהוא (חולין קיד:).